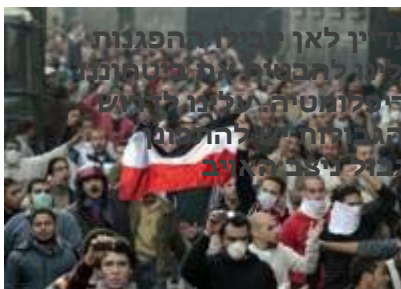

מנהל | מכון בניין התורה

נתנאל אלישיב

תוניסיה ומצרים - הזווית הישראלית

בשעת כתיבת השורות הללו לא ברור עדיין לאן יפגנו ההפגנות במצרים. הלקח המידי עבורנו הוא שעלינו להבטיח את ביטחוננו באמצעות טופוגרפיה, ולא להסתפק בדיפלומטיה עליונה ללא גבולות בטוחים. כשבאים לקבוע מהם הגבולות של ההפגנות לתרחיש הפסימי כשמהצד השני של הגבול יציב אויב...

תגיית: יצחק רבין

להתכונן לתרחיש פסימי [צילום: AP]

השיעור החשוב ביותר שקיבלתי בתחום הניוטים לא היה בצה"ל אלא קודם לכן, בתנועת הנוער. היה זה במחנה הקיץ, עת התמנית להיות ראש חוליה, שאמור להוביל למחרת עשרה חברים מנקודת ההתחלה, דרך נקודות ציון ועד לנקודת הסיום. שיננתי את המסלול היטב וכשהגיעה שעת התחקיר, שהתבצע על שולחן עץ ביער הנידח שבו שהינו, חשבתי שאני מוכן למדי. אז חשבתי. האחראי על התחקירים (שבעצמו היה נראה כאדם שגדל וחי ביער...) שלל את התוכנית שלי מתחילתה ועד סופה.

כשהסברתי שאזהה את הפנייה לפי עמוד החשמל, הודיע נחרצות: "אין עמוד חשמל, הזיזו את קו המתח", וכשתיארתי חורשת עצים דרכה אעבור הוא גער בי - "כל העצים נכרתו!". בהתחלה חשבתי שהוא מתנכל לי, עד שהבנתי שהוא מנסה ללמד אותי את הדבר הראשון אותו צריך לדעת כשמכינים ציר ניווט: לעולם אין להסתמך יתר על המידה על התכנית - חורשות, עמודי חשמל, פסי רכבת וכו' - כי הוא עלול להשתנות, יש לסמוך בעיקר על התבליט - הרים וגבעות, שלוחות וואדיות.

אם לתרגם שיעור זה למציאות המדינית שלנו, הרי שהטופוגרפיה היא הדבר הקבוע, התבליט, וצורת השלטון החולפת - תכנית. אסור לנו לבנות תוכנית מדינית כלשהי שבנויה על ההנחה שהשלטון הנוכחי או אפילו צורת השלטון הנוכחית ייוותרו כפי שהם בעת חתימת ההסכם.

בשעת כתיבת השורות הללו לא ברור עדיין לאן יובילו ההפגנות הנרחבות במצרים, האם לשלטון בסגנון מערבי, לשלטון בסגנון האיסלאם הקיצוני או שהשלטון הנוכחי ימשך, אולם אין זה משנה, מתוניסיה וממצרים יש ללמוד שאנו חיים באזור לא יציב, בו בכל רגע הכול יכול להתהפך. גם בדמוקרטיה מתקיימות בחירות, אבל למדינה בעלת מסורת דמוקרטית יש נקודות עוגן קבועות למדי, וממשלות חדשות אף מחויבות במידה רבה להתחייבויות השלטון הקודם. באזורנו, לעומת זאת, הכול יכול להתהפך במהירות רבה לכל כיוון, כפי שקרה באירן עם נפילת השאה, בתוניסיה לפני כמה שבועות וכפי שאולי קורה כעת במצרים.

הלקח המידי עבורנו הוא שעלינו להבטיח את ביטחוננו באמצעות טופוגרפיה, ולא להסתפק בדיפלומטיה. עלינו לדרוש גבולות בטוחים, בני הגנה. כשבאים לקבוע מהם הגבולות הללו, יש להתכונן לתרחיש הפסימי, לפיו מהצד השני של הגבול יציב אויב, ולא בן ברית אתו אנו מגיעים להסכם.

דברים אלו רלוונטיים במיוחד לאור ההדלפות האחרונות, לפיהן אולמרט ולבני תכננו לסגת מבקעת הירדן, בתמורה להבטחות כאלה ואחרות מצד הפלשתינים וערביות מהאמריקנים. גם אילו אבו מאזן היה אמון עלינו כידיד אמת, וגם אילו הייתה לנו סיבה להניח שהוא אכן מייצג את כלל הפלשתינים, אסור היה לנו בתכלית האיסור להסכים לכך. דבר זה היה ברור במשך עשרות שנים לכל מנהיגי המדינה, בכללם יצחק רבין ז"ל, אשר אמר בנאומו האחרון בכנסת: "גבול הביטחון של ישראל יהיה בבקעת הירדן, במובן הנרחב ביותר של מושג זה".

לפעמים תוקפים את נאמני ארץ ישראל על כך שהם מסווים את האידיאולוגיה שלהם ומציגים אותה באצטלה ביטחונית. אכן, כותב שורות אלו אינו זקוק לנימוקים ביטחוניים כדי לתמוך בהחלט ריבונות ישראלית מלאה על בקעת הירדן. די לי בכך שהבקעה היא חלק מארצנו, אליה הגיעו אבות אבותינו לאחר ארבעים שנות נדודים במדבר, בה התנבאו נביאינו, אליהו ואלישע, ודרך הר הסרטבה שבמרכזה הודיעו לכל קהילות ישראל הרחוקות על קידוש החודש. עם זאת, כאזרח ישראלי וכלוחם במילואים, זכותי להיות לא רק אידיאולוג אלא גם לרצות לחיות, ולכן הנימוק הביטחוני רלוונטי גם עבורי.

ויתור על הבקעה עלול לחשוף אותנו, במוקדם או במאוחר, למתקפה קשה ממזרח שמלחמת יום הכיפורים על תוצאותיה הקשות בנפש תחוור לעומתה. גם בלי מלחמה כוללת, בלי שנשלט בבקעה אנו יכולים לצפות להברחת אמצעי לחימה מסוכנים - כגון טילי כתף נגד מטוסים - ליהודה ושומרון, ולמבול של מתנדבים איסלאמיים קיצוניים שיסכנו את ביטחוננו.

באחד מנאומו המפורסמים ערב הבחירות, תקף ראש הממשלה מנחם בגין את יריביו משמאל: "אני לפעמים תמה, הרי הם קוראים לעצמם אנשים פרקטיים, פרגמטיסטים. נו, מילא, אין לכם רגש לארץ ישראל, למולדת, מילא - אבל איפה השכל שלכם? איך אפשר למסור את ההר לידי האויב, כדי שיוכל להגיע עד לתל אביב, עד לכיכר הזאת, עם הטילים שלו - איך אפשר לחשוב אפילו על זאת?"

על ממשלת ישראל להבהיר באמצעות הצהרות, ויותר מכך, באמצעות הפניית משאבי פיתוח ממשיתים, שבקעת הירדן כולה תישאר ישראלית, ועל תושבי ישראל לתרום למימוש מדיניות זו את חלקם, מי במעבר ליישובי הבקעה, מי בלימודים בה ומי בטיול בנופיה המרהיבים.

▪ הכותב הוא ר"מ במכינה הקדם-צבאית 'בני דוד' בעלי ומשמש כמנהל הוצאת הספרים מכון בניין התורה.